

КУЦЕНКІВСЬКІ ЧИТАННЯ: ДАНИНА ПАМ'ЯТІ ТА ВНЕСОК У МАЙБУТНЄ

Щороку, 15 лютого, у день народження письменника, вченого, педагога з великої літери, громадського діяча Леоніда Васильовича Куценка (1953-2006), який, на жаль, передчасно залишив цей світ, у міському літературно-меморіальному музеї І.К. Карпенка-Карого проводяться літературно-краєзнавчі Куценківські читання, які стали трибуною для обміну здобутками та відкриттями у галузі краєзнавства.

Другий рік поспіль, у зв'язку з епідеміологічною ситуацією в Україні, Куценківські читання проходять в режимі онлайн 15 та 16 лютого. Такий формат, на наш погляд, має свої переваги і недоліки. Зручність – у миттєвому приєднанні до заходу з будь-якого куточку України. Недолік вбачається у відсутності живого спілкування. Тепла, невимушена атмосфера завжди була особливістю читань. Бо саме таким – відкритим до людей – був Леонід Васильович. Відомий літературознавець, поетеса Світлана Барабаш назвала його «охоронною грамотою нації».

Тема «Літературне краєзнавство і національна пам'ять» не випадково обрана для щорічних XV читань, адже 2022 рік означений 140-річчям українського театру корифеїв, 125-річчям від дня народження Євгена Маланюка, 95-річчям одного з фундаторів літературного краєзнавства нашого краю Миколи Смоленчука.

Куценківські читання – доволі демократична платформа. Це не суто наукова конференція, а скоріше оприлюднення нових досліджень, знахідок у різних галузях краєзнавства, втім з перевагою літературного. Поруч з визнаними метрами своїми відкриттями ділиться учнівська та студентська молодь. На наш погляд, це дуже важлива практика. Адже юні повинні мати перед очима високі приклади. Під час Куценківських читань у них є можливість виступити в одній аудиторії з титулованим професором, маститими дослідниками, а через кілька років захоплення літературним краєзнавством приведе старшокласників до студентських лав педуніверситету і вже вони по закінченню вузу прищеплюватимуть дієву любов до рідного краю своїм учням.

Кажуть, що найміцніша нитка – це нитка пам'яті. Учасники читань нагадують ткачів, які тчуть одне велике полотно, додаючи до нього різнобарвних ниток пам'яті. «Навіщо це?» – питає пересічний мешканець, обтяжений безліччю проблем. На наш погляд, країні, яка здобула незалежність всього 30 років тому, конче необхідно знати свою історію, але щоб знати – ми змушені її відновлювати.

«Літературна археологія» – так назвав процес видобування знань про цілі пласти втрачених імен української літератури Григорій Клочек на церемонії вручення літературної премії імені Євгена Маланюка. Те, що оприлюднюється на Куценківських читаннях – теж зрідні археології – не тільки літературній, а й краєзнавчій, мистецькій. Ми краще усвідомимо себе, якщо знайдені ентузіастами-професіоналами або аматорами

невідомі факти про наш край, його визначних людей та важливі події будуть оприлюднені і доступні широкому загалу будь-де і будь-коли – у вигляді друкованого слова або інтернет-інформації.

Те, що читання життєздатні, доводить їх п'ятнадцятий за ліком номер. І саме час зробити деякі узагальнення. Протягом 15 років оприлюднено майже чотири сотні доповідей, повідомлень, презентацій. Авангардом заходів є музейники – 29 % учасників, викладачі вишів – 23 %, вчителі – 15%, краєзнавці, архівісти, студенти складають по 6 % кожні, бібліотекарі – 4 %, майже стільки ж – учнівська молодь; представники письменницького, журналістського цеху, театральні діячі – також 4 %; представники туристичних центрів, центрів дитячої творчості, будинків культури додають 3 %.

За географічною ознакою першість належить кропивничанам. За весь період були представлені 17 з 21 району області (за старим територіальним поділом на райони). Серед районів найактивніші Олександрійський, Кропивницький, Світловодський, Компаніївський, Новоукраїнський, Долинський та Бобринецький. Представники інших міст також виступають на Куценківських читаннях. Переважно це наші земляки, які живуть у Києві, Харкові, Одесі і навіть США (професор сценографії Павло Босий).

Абсолютний рекорд активності належить провідному науковому співробітнику кропивницького художньо-меморіального музею Олександра Осмьоркіна, заслуженому художнику України Андрію Надеждіну, який не пропустив жодних читань. Кандидат мистецтвознавства, заслужений діяч мистецтв України, викладач-методист Кропивницького музичного фахового коледжу, лауреат краєзнавчої премії імені Ястребова Марина Долгіх лише один раз позбавила нас задоволення чути її оригінальні, натхненні розвідки, викладені з неабиякою літературною майстерністю.

Лауреат краєзнавчої премії імені Ястребова, головний зберігач фондів музею музичної культури імені Кароля Шимановського Олена Класова була доповідачкою десятиох читань.

Учасники Куценківського форуму – еліта літературно-мистецької і краєзнавчої спільноти нашого краю. Вони – знак якості, авторитетності, справжності. Пишаємося тим, що в різні роки своїми відкриттями та напрацюваннями ділилися Антоніна Гурбанська, Оксана Гольник, Віктор Голобородько, Лариса Гайда, Людмила Френчко, Федір Шепель, Василь Білошайка, Сергій Колісник, Роман Базака, Вадим Колечкін, Олександр Полячок.

Низький уклін вчителям, які самі беруть участь у читаннях та заохочують до цього своїх вихованців: Малишко Валентині з Глодос, Саєнко Інні з Долинської, Валентині Московчук з Олександрії, Валентині Легкій з Кропивницького.

На жаль, за 15 років у читань з'явився і свій мартиролог, у якому імена Сергія Шевченка, Володимира Панченка, Гарія Войченка, Вадима Смотренка, Віктора Присяжнюка.

У цьогорічних XV читаннях онлайн і заочно взяли 29 осіб - науковці, музейники, бібліотекарі, педагоги, краєзнавці, літератори, журналісти, учнівська молодь. Вони представляють обласний центр, райони Кіровоградщини, а також Черкащину. Доповідачами були Григорій Клочек, Марина Долгіх, Олег та Богдана Бабенки, Надія Гармазій, Юрій Митрофаненко, Валерій Жванко, Борис Шевченко, Валерій М'ятович, Інна та Сергій Саєнки, Валентина Московчук, Анастасія Назарко, Микола Романюк, Олена Шовенко та ін. У виступах висвітлені постаті Євгена Маланюка, Леоніда Куценка, Дмитра Чижевського, Панаса Саксаганського, Юрія Яновського, Тамари Журби, Фотія Мелешка, Петра Косенка, Олександра Кононенка, Георгія Шевченка. Заочно до читань долучилися Андрій Надеждін, Павло Рибалко, Олена Класова, Валентина Рєва, Наталія Михайловська. Вперше роботи представили колеги – науковці Кам'янського державного історико-культурного заповідника Галина Таран, Таміла Чупак, краєзнавець Олександр Вєтров.

«Музичні івенти літераторів Гольденбертів» – назвала своє дослідження Марина Долгіх. Цікаві узагальнення, спогади і міркування чекали нас у виступах голови

Кіровоградської обласної організації НСПУ Надії Гармазій, директора регіонального центру наукових досліджень з історії України Бориса Шевченка, заслуженого журналіста України Валерія М'ятовича, завідуючої міської бібліотеки імені Леоніда Куценка Олени Шовенко. Вдруге до Куценківських читань долучилася учениця Глодоського ліцею (Новоукраїнський район) Анастасія Назарко.

Роботи учасників будуть розміщені на музейному сайті у розділі «Куценківські читання» та надруковані у науково-краєзнавчому віснику «Між Бугом і Дніпром».

Голова Кіровоградської обласної організації краєзнавців, заступник директора – головний зберігач фондів Центрального державного архіву вищих органів влади та управління України Олег Бабенко зауважив, що Куценківські читання на диво довго існують у краєзнавчому просторі. Маємо надію, що вони триватимуть і надалі, адже тем для досліджень не бракує та й зміна надійна підростає. Обмін думками і досвідом з такими ж фанатами своєї справи завжди додає наснаги, заряджає позитивом, доводить, що ти не один і справа твоя не марна.

Минають роки, а неординарну особистість, якою був історик літератури й громадський діяч Леонід Куценко, продовжують поважати й шанувати. Читання його імені – один із проявів вдячності видатній людині, а ще – наш внесок у майбутнє.

Лариса Хосяїнова, директор
літературно-меморіального музею
І.К. Карпенка-Карого
міста Кропивницького

Опубліковано:
газета «Народне слово»,
№ 8 від 24.02.2022 р.